

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Васильева Е. А. Функциональная специфика аллюзивных текстов (на материале пьес Т. Стоппарда "Розенкранц и Гильденстерн мертвы" и "Травести") Автореф. дис. на соиск. уч. ст. кандидата фил. наук: 10.02.04 / Е. А. Васильева. – СПб., 2011. – 21 с.
2. Дронова Е. М. Проблемы перевода стилистического приема аллюзии в англо-ирландской литературе первой половины XX века). – [Електронний ресурс] / Е. М. Дронова. – Режим доступу: http://www.ebiblioteka.lt/resursai/Uzsienio%20leidiniai/Voronezh/lin/2004-01/lin0401_15.pdf
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – 716 с.

І. Б. Кондратюк
м. Житомир

РІВНІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕМФАТИЧНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Англійська мова характеризується наявністю спеціальних одиниць, які надають повідомленню емоційно-експресивного забарвлення. Такі одиниці виконують функцію підсилення висловлення, тобто емфази. Емфаза – закономірне явище емоційно-забарвленого мовлення, що полягає у виділенні певного елемента висловлення засобами інтенсифікації, валоративності та експресивності [2: 75]. Емфаза експлікує певну шкалу цінностей, в межах якої зазначений елемент висловлення набуває нової інтерпретації і може бути визначений як комунікативна емфатично-маркована структурна одиниця мови.

Емфатичні компоненти реалізують свій прагматичний потенціал в контексті та поза ним на усіх рівнях мови.

Рівні мовної структури – складові автономні частини мовної системи, які кваліфікують як підсистеми, що становлять систему мови. Кожен рівень має свій тип одиниць, свою сферу мовного простору і своє функціональне навантаження. Найчастіше виокремлюють чотири основних рівні мовної структури: фонологічний (одиниця – фонема), морфологічний (одиниця – морфема), лексичний (одиниця – лексема) та синтаксичний (одиниця – речення) [1: 110].

На фонологічному рівні реалізацію емфази розглядають як опозицію нейтрального та емфатично маркованого значення звуку. Мовний звук набуває емфатичності завдяки інтонації та

екстралінгвістичному оточенню в усному мовленні та спеціальним графічним засобам на письмі. На фонологічному рівні яскравим прикладом реалізації емпізи є звуконаслідування, а також звук, виділений за допомогою наголосу. Наприклад: *Boom! Bang! Wow! O!* Очевидно, що застосування емпізи навіть на фонетичному рівні має на меті створення певного перлокутивного ефекту для нав'язування своєї ідеї, формування адресантом імпліцитної аргументації шляхом використання спеціальних емотивно та експресивно маркованих фонетичних елементів.

На морфологічному рівні відтворення емпізи представлено опозицією нейтральних та емпітично маркованих (тобто емотійно та експресивно підсиленних) морфем – мінімальних матеріальних частин слова, наділених певним значенням: корінь та афікс[1: 112]. В англійській мові на цьому рівні емпіза представлена морфемами, які початково наділені певним значенням. Наприклад такі префікси як *un-*, *in-*, *dis-* мають негативну конотацію: *unfair, intolerable, disgusting*. Проте існують і такі афікси, які *a priori* наділені емотивністю, інтенсивністю та валоративністю. В англійській мові класичним прикладом емпітично-маркованих одиниць морфологічного рівня є продуктивні афікси: *-ette, -ling, -y, -ie*. Наприклад: *duckling, darling, doggy, kitchenette*. Очевидно, що мета вживання таких морфем – передача адресантом адресату свого ставлення до предмету мовлення ще на стадії локутивного акту мовлення з точки зору регулятивної функції мови.

Одиницею лексичного рівня є лексема – слово як абстрактна структурна складова природної мови [1: 115]. На лексичному рівні також спостерігається опозиція нейтральних та емпітично маркованих одиниць. Наприклад, слово *blue* має звичайне значення «блакитний», але у певному лінгвістичному оточенні це слово отримує значення «непристойний»: *blue film/story/joke/gag* або «важкий»: *blue Monday*. Яскравим прикладом лексем, які початково мають емпітичне значення є наступні слова: *bags! great! nuts! daft! nonsense! ridiculous!* [2: 83] Отже, значення лексеми змінюється залежно від лінгвістичного оточення і намірів мовця.

На синтаксичному рівні емпіза проявляється в емпітичних конструкціях, які розглядають як опозицію нейтральних конструкцій і природну варіативність мови, а не як відрив від загальноприйнятої мовної норми, тобто емпітичні конструкції – це синтаксичні конструкції, за допомогою яких виділяють певну інформацію засобами інтенсивності та експресивності.

Яскравими прикладами реалізації емпізи на синтаксичному рівні в англійській мові є інверсія, конденсовані відносні емпітичні конструкції з використання сполучника *what* (*Condensed Relative*), рамкова конструкція з *it* на початку речення та конструкція з підсилювальним *do*.

Інверсія – це прийом, що полягає в навмисній зміні звичайного порядку слів з метою емоційного, смислового виділення певної частини висловлення. Логічна послідовність розгортання думки регулює, зокрема, порядок головних членів речення, які складають свого роду синтаксичний кістяк висловлюваної думки. Наприклад: *Here come two lowers* (W. Shakespeare «*A Midsummer Night's Dream*»)[5].

Серед способів вираження емпізи в англійській мові особливе місце займають конденсовані відносні емпітичні конструкції з використанням сполучника *what*, що розташовується на початку речення. Конденсовану рамкову конструкцію визначають як тематичну структуру, в якій елементи підрядного речення експліцитно об'єднані і утворюють єдиний компонент тематичної структури, що може функціонувати як тема, або рема. Наприклад: *What the Duke gave to my aunt* (тема), *was a teapot* (рема). Конденсовані відносні конструкції з використанням сполучника *what* можуть зазнати парцеляції: смислотворчі компоненти одного висловлення знаходяться у різних реченнях. Наприклад: *What I did wasn't stealing, Felicity. Borrowing* [4: 54]. Слід зазначити, що рамкові конструкції різних типів здатні поєднуватися в одному реченні з метою повнішого розкриття імплікатури ще на стадії іллокуції мовленнєвого акту: *What you did was very wrong and it is small wonder that everybody is shocked and disappointed* [4: 54].

Рамкова конструкція з *it* на початку речення використовується для виділення одного із членів речення шляхом його розміщення між двома частинами конструкції, яка за своєю формою нагадує складнопідрядне речення: *it is ... that*. Прагматичний потенціал вказаної конструкції та її емпітично маркований характер також розкривається в контексті: *It was much due to Maud as to her late husband that they were so comfortably off. Edward Morrison has been a skilled electrician but with no head for business. An easygoing man, he was a soft touch for a sob story and Maud could see all that they had worked for being lost. Before that could happen she stepped in and made the books and the running of the business her responsibility* [4: 98]. Саме контекст розкриває імпліцитне значення емпітичної контрукції: причинно-

наслідковий зв'язок між реальним (забезпечена старість) і минулим станом речей (здатність дружини керувати сімейним бізнесом).

У закордонній лінгвістиці широко відома концепція Т. Невалайнен і М. Ріссанен [3] (так звані *NICE properties of periphrastic “do”*), згідно якої перифрастичному “do” приписуються чотири основні функції: *N – negative*, *I – interrogative*, *C – code* (функціонування в якості дієслова-замінника), *E – emphatic*. Використання емпатичного “do” націлене на виділення певної частини висловлення, що забезпечує експресивність мовлення та посилює вплив адресанта на цільову аудиторію. Наприклад: *It did upset her but not as much as it would have done had she been her old self* [4: 76].

Отже, усе вище сказане вказує на особливий характер реалізації англійських емпатично-маркованих елементів на усіх мовних рівнях. Подальша перспектива дослідження полягає у більш глибокому вивченні онтологічних характеристик емпатичних одиниць на синтаксичному рівні та розробці детальної класифікації емпатичних конструкцій як синтаксичних єдностей на основі їх категорійних ознак.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: учебник для вузов. / И. В. Арнольд. – 6-е издание. – М. : Наука, 2004. – 383 с.
2. Мосейчук О. М. Системні та функціональні особливості англomовних однослівних ідіом (на матеріалі сучасного публіцистичного дискурсу) : дис. канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови” / О. М. Мосейчук. – Харків, 2009. – 219 с.
3. Jukka Tyrkkö, Terttu Nevalainen, Matti Rissanen, Matti Kilpiö. Outposts of Historical Corpus Linguistics : From the Helsinki Corpus to a Proliferation of Resources [Електронний ресурс]. Режим доступу: [https://tuhat.halvi.helsinki.fi/portal/en/publications/general/introduction\(7f1e3f7c-5b7d-4496-bc8b-b2781f19ba5b\).html](https://tuhat.halvi.helsinki.fi/portal/en/publications/general/introduction(7f1e3f7c-5b7d-4496-bc8b-b2781f19ba5b).html)
4. Nora Kay. Fall From Grace. – Hodder&Stoughton, 2002. – 372 p.
5. W. Shakespeare. A Midsummer Night's Dream [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://shakespeare.mit.edu/midsummer/full.html>

Ю. В. Лисецька
м. Житомир